

Aan: Vaste commissie voor Economische Zaken en vaste commissie voor Klimaat en Groene Groei

Rotterdam, 2 oktober 2024

Onderwerp; verslag werkbezoek Rotterdamse haven

Geachte leden van de vaste commissies voor Economische Zaken & Klimaat en Groene Groei,

Afgelopen vrijdag (27 september jl.) brachten enkele leden van uw commissie een werkbezoek aan de haven van Rotterdam. Dit bood ons de kans te laten zien hoe de energietransitie zich in Rotterdam voltrekt, hoe het Rotterdamse industriecollier onderling verweven is en hoe bedrijven in de haven bouwen aan de nieuwe economie en welke kansen en uitdagingen er daarbij zijn voor al die verschillende bedrijven (van klein tot groot). Ondanks dat het weer ons wat in de steek liet op de boot was het een zeer geslaagd bezoek. Voor iedereen die niet aanwezig kon zijn een kort verslag hieronder, inclusief de kansen en zorgen die aan bod kwamen.

Korte terugblik

Tijdens onze vaartocht door de haven voeren we o.a. langs de nieuwe bioraffinaderij van Neste (een recente investering van meer dan 2,5 mld euro in Nederland), de bp-raffinaderij (één van de grootste van West-Europa) en talloze andere bedrijfslocaties in de haven.

Onderweg gaf Boudewijn Siemons, CEO van Havenbedrijf Rotterdam, een toelichting op alles wat er gebeurt op de terminals, binnen rederijen, in de tankopslag, in de chemie en op diverse andere plekken in de haven. Duidelijk werd dat bedrijven onderling sterk verweven zijn (zeker in de petrochemie) waardoor sprake is van unieke (internationale) clusters en samenwerkingsverbanden waarbij de som der delen van grote waarde is voor ons land. Ook de rol van het mkb in het hele Rotterdamse ecosysteem kwam aan bod. En er werd verder uitgebreid gesproken over het Nederlandse en Europese investeringsklimaat en de grote zorgen op dat vlak bij vrijwel alle bedrijven, zoals onlangs ook treffend gerapporteerd door Mario Draghi. Ons toekomstige verdienmodel, onze energiezekerheid en onze verduurzamingskansen staan onder druk.

Duidelijk werd daarbij tijdens het bezoek dat met name in de chemie bedrijven het zwaar hebben door de hoge energiekosten (incl. de hoge netkosten, zie hieronder) waardoor Europa nog afhankelijker dreigt te worden van andere machtsblokken voor energie, grondstoffen en halffabricaten, waar we een wereldwijd uniek chemiecluster hebben in de driehoek Rotterdam, Antwerpen en het Ruhrgebied.

Na de vaartocht door de haven kregen de Kamerleden een presentatie en rondleiding bij de *tankterminal* Chane. Op de terminal waren alle producten uit de keten aanwezig en was heel concreet de unieke verbondenheid van de terminal en van Rotterdam met het Europese achterland te zien via de talloze pijpleidingen, het spoor, de weg en de binnenvaart. Ook de energietransitie kreeg hier weer een concreet gezicht. Rotterdam is inmiddels de grootste hub voor biobrandstoffen en er zijn uitgebreide plannen voor het ontwikkelen van o.a. waterstof-importterminals en de opslag van CO₂.

Vertegenwoordigers van Chane vertelden ook uitgebreid over hun eigenbedrijfsschool waarmee ze met succes nieuw (jong) MBO-talent naar de haven krijgen. Juist in de haven is veel hoogproductief en zeer goedbetaald werk te vinden en zijn er ook veel vacatures te vullen.

Energietransitie

Belangrijk onderwerp van gesprek gedurende de middag was de energietransitie. Duidelijk werd dat:

- de dreigende vertraging van de Delta Rhine Corridor (DRC) de positie van Rotterdam als belangrijke hub voor groene waterstof serieus in gevaar brengt. Met elkaar benadrukten alle partijen de noodzaak van een versnelling van dit project om te voorkomen dat Rotterdam ‘een waterstofeiland’ wordt. Juist de DRC biedt kans om grote delen van Nederland (Rotterdam, Moerdijk, Chemelot) en de Duitse industrie) versneld te verduurzamen. Zorg dat investeringen in vergroening door internationale industriële bedrijven in Nederland plaatsvinden in plaats van daarbuiten en zorg snel voor concrete oplossingen om het project alsnog te versnellen.
- Uit de verschillende presentaties werd verder duidelijk dat de noodzaak om de netkosten te verlagen in Nederland groot en acuut is. Niet alleen bedreigt dit de ontwikkeling van de elektrificatie van de industrie, het bedreigt ook de ontwikkeling van groene waterstof in Rotterdam. Bovendien maakt het energie in Nederland nog duurder, waar Europa al vele malen duurder is qua energie dan andere machtsblokken.
- De raffinageroute is cruciaal om de (groene) waterstofmarkt op gang te krijgen. De bedrijven gaven aan zich grote zorgen te maken over de uitwerking van de zogeheten raffinageroute die nu gaande is. In de uitwerking kijken bewindspersonen momenteel naar een forse nationale kop, die de risico's om te investeren in een elektrolyser weer verhoogt. Deze nationale kop is een factor die de waarde van groene waterstof in de raffinageroute verlaagt ten opzichte van importstromen als e-methanol. De plannen waar nu aan gedacht wordt dreigen het op gang komen van de waterstofmarkt te frustreren, waar deze markt en alle plannen momenteel al sterk onder druk staan.
- Netcongestie; ook de problemen die netcongestie oplevert kwamen uitgebreid aan bod tijdens het gesprek met de aanwezige Kamerleden. Een derde van alle meer dan 300 duurzame projecten in de haven dreigt hierdoor te worden vertraagd en dit vraagt nieuwe onconventionele maatregelen om dit te voorkomen. Dit geldt niet alleen ten aanzien van het elektrificeren van huidige processen maar dit is ook cruciaal voor de waterstofeconomie (elektrolyzers en krakers hebben een stevige elektriciteitsbehoefte).
- Circulaire economie echt de wind in de zeilen geven; één van de grootste hindernissen voor de ontwikkeling van de circulaire economie in ons land is alle gedoe rond de ‘einde afval status’ en verschillen van mening bij overheidsinstanties van wat een grondstof is (of mag of had mogen zijn) en wat afval. Hier werd uitvoering bij stilgestaan tijdens de gesprekken bij Chane. Zo is er verwarring bij omgevingsdiensten en ILenT over de eigen rol, wordt verschillend gewerkt bij de verschillende omgevingsdiensten en is men zeer risico-avers waardoor hergebruik van grondstoffen in de praktijk niet of slechts zeer moeizaam tot stand komt terwijl stromen dan eenvoudigweg naar buurlanden verdwijnen waar men de circulaire gedachte wel concreet vormgeeft. Ook zijn (ondersteunings-) mechanismen nodig om markten voor duurzame producten te ontwikkelen en de vraag naar duurzame producten echt op gang te krijgen, omdat anders de vraag naar goedkopere alternatieven te groot blijft.
- Het goed en slim benutten van bestaande infrastructuur. Tijdens de gesprekken stonden we tot slot ook nog stil bij het feit dat het mogelijk moet zijn om infrastructuur te gebruiken voor grijze, blauwe en groene moleculen en die administratief te scheiden. Dit maakt het namelijk mogelijk om leidingen, tanks, schepen e.d. tijdens de transitie optimaal te kunnen benutten. Het feit dat nieuwe energiedragers als waterstof e.d. veel meer ruimte nodig hebben vanwege hun lagere energiedichtheid maakt dit nog belangrijker.

Tot slot

Wij kijken terug op een geslaagd bezoek en danken de Kamerleden en de aanwezige medewerkers voor de goede inhoudelijke vragen en suggesties. Gedurende de dag ontstond een goede dialoog over de vraag hoe we voortbouwen op bestaande Rotterdamse sterktes, terwijl we ondertussen de nieuwe economie in de haven concreet vormgeven; schoon, innovatief en concurrerend. Nogmaals dank voor de aandacht vanuit de kamer.

Voor eventuele vragen kunt u contact met ons opnemen via onderstaande collega's:

- Edwin van Scherrenburg, Deltalinqs, vanscherrenburg@deltalinqs.nl, 0630417005
- Pehr Teulings, VOTOB, teulings@votob.nl, 0634861180

- Jan-Willem Reijrink, Havenbedrijf Rotterdam, jw.reijrink@portofrotterdam.com, 0652845312
- Marnix Koopmans, VEMOBIN, mkoopmans@vemobin.nl, 0657879496
- Yannic Wevers, VNCI, wevers@vnci.nl, 0628790270

Met vriendelijke groeten,

Havenbedrijf Rotterdam, Deltalinqs, VNCI, VEMOBIN en VOTOB